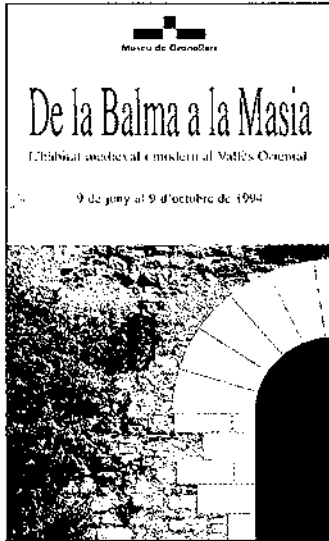

RESSENYES

47

DE LA BALMA A LA MASIA. L'habitat medieval i modern al Vallès Oriental (Exposició)

Àrea d'Història i Art Medieval i Modern
Museu de Granollers, del 9 de juny al 9 d'octubre de 1994

L'estudi de l'habitat medieval i modern del Vallès Oriental és un projecte d'ampli abast que desenvolupa l'Àrea d'Història i Art Medieval i Modern des de pràcticament els seus inicis. Des de l'any 1987 aquest grup de col·laboradors del Museu de Granollers ha portat a terme la tasca ingent de documentar les masies i els edificis rurals d'època medieval i moderna (en aquest moment ja són aproximadament un miler!), amb la finalitat, a mig termini, de confeccionar un fons documental que recollís totes les edificacions d'un cert interès arquitectònic d'aquestes èpoques. Amb aquesta finalitat, han aplegat informació ja existent a diversos arxius i, al mateix temps, han fet un treball de camp que permetés disposar de material gràfic i del major nombre de fonts per reconstruir l'evolució del poblament de la comarca. D'aquesta descripció somera del projecte ja es desprèn que l'exposició que ens ocupa, per bé que en si mateixa constitueix una aportació prou sòlida, és només un primer resultat de tot aquest treball continuat i que caldrà esperar nous fruits per conèixer tota la feina feta. És per això que els seus autors han tingut el bon enteniment d'editar, en aquesta ocasió, tan sols un fullet amb un text breu del cap de l'Àrea,

Jaume Dantí, per passar a ocupar-se després de l'elaboració d'una monografia més completa, que donarà a conèixer tota una documentació de la qual ja es disposa.

En l'estadi en què es troba el treball, l'exposició ha optat per presentar la part més estètica i arquitectònica (la més visual) de l'estudi de les masies, amb el suport principal del material fotogràfic elaborat pels membres de l'Àrea, juntament amb descripcions gràfiques i una sèrie d'elements ambientals, entre els quals es poden destacar una sèrie de pergamins dels segles XVI, XVII i XVIII, molt ben conservats, procedents de l'exploració d'alguns arxius familiars privats, i també una gran taula de can Maspons de la Vall, un escon del segle XVIII i una caixa de núvia del mateix fons del Museu de Granollers.

L'exposició s'organitza en set espais diferenciats, més un àmbit de projecció fotogràfica, i es veu complementada amb un conjunt de petites maquetes d'eines de pagès presentades per Francesc Ayats i Barcons. En una primera part introductòria, uns mapes elaborats a partir de diversos fogatges ens descriuen la localització de la població comarcal des del segle XIV al XVIII; també es presenten unes descripcions gràfiques dels elements arquitectònics que serveixen per a la diferenciació cronològica de les construccions, acompanyades de la reproducció en maqueta de tres masies de la comarca. A continuació, en un espai central, es pot seguir, a partir del suport fotogràfic, una descripció de l'evolució del poblament, des dels habitatges més primitius com les balmes o esplugues —d'aquí el títol que rep l'exposició— fins a les grans masies de l'època moderna; aquesta descripció es complementa amb una classificació de l'habitatge de la comarca en set zones que poden oferir una certa homogeneïtat interna (segons el relleu, la climatologia, el tipus de terres i d'activitat agrària...). Hi ha tres altres espais complementaris: tot i que el medi rural, que en els segles X-XVIII era absolutament predominant, és el protagonista de l'exposició, s'ha dedicat un espai a les cases dels nuclis urbans més o menys desenvolupats; un altre presenta, de forma monogràfica, les «domus» o cases fortes (cases amb torres de defensa); i, finalment, s'han recollit en un espai exprés els elements distintius de les construccions (portes, finestres, escuts) i edificis annexos (pallisses, cabanes, pous, eres, molins).

L'exposició permet diferents nivells de lectura segons l'interès de l'espectador, però de segur contribueix a un millor coneixement de l'arquitectura tradicional de la comarca i, d'aquesta manera, a un major respecte i una sensibilització per a la seva preservació, que també ha estat un objectiu dels autors d'aquest treball i d'aquesta exposició.

Jordi Planas i Maresma

MONTSENY. PARC NATURAL

Joan López i Cortijo (Toponímia)

Francesc Corbera i Santanach (Cartografia)

Escala 1:25.000

Ed. Diputació de Barcelona, 1994

El Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona ha editat la cartografia més completa feta fins ara sobre el massís del Montseny amb la inclusió de tota l'àrea del Parc Natural i el seu entorn. Es tracta d'un mapa topogràfic fet pel cartògraf granollerí Francesc Corbera i Santanach que ha estat el responsable de la part estrictament cartogràfica, i de l'elaboració tècnica a partir d'un vol aerí fet a 3.200 metres d'alçada, vol exprés per a aquest treball, amb restitució fotogramètrica a escala 1/10.000, dibuixat i publicat a escala 1/25.000. Joan López i Cortijo hi ha col·laborat amb la recerca i l'aportació de tota la informació toponímica de més de 8.000 noms. Hi ha inclòs els topònims de les cases en ruïnes, i també de les desaparegudes; situació de totes les pistes, camins, corriols i més de 600 fonts entre les que ragen i les que són intermitents; tot i això, s'observa la manca

d'alguns topònims prou importants a la zona perifèrica al Parc Natural.

He de ressaltar que, malgrat els avenços de la tècnica i l'ajuda de fotografies aèries, per tal d'aconseguir una fidelitat en la situació dels camins i corriols com la que podem apreciar en aquesta cartografia, cal trepitjar-los, cosa que fa que un treball com aquest pugui trigar alguns anys a fer-se.

També hi són inclosos itineraris excursionistes de força interès, des dels més clàssics fins a petits recorreguts de poca dificultat. Hi ha un total de nou itineraris; els senders de Gran Recorregut que passen pel Montseny GR2 i GR5 també són grafats; en el mapa també s'inclouen els principals equipaments i serveis del parc tant públics com privats. S'assenyalen les rutes d'ús turístic i la reglamentació bàsica del parc i la seva delimitació.

La nova cartografia és feta en un full d'unes mides 1,24 x 0,95 m amb la descripció d'una superfície de territori de 609,4 km². És acolorida amb els sistemes altimètrics més moderns. L'equidistància de les corbes de nivell és de 10 metres i hi figuren més de 2.000 cotes amb les alçades reals, imprès en offset a 9 tintes amb una edició de 5.000 exemplars plegats i de 500 sense plegar tipus pòster.

La zona cartografiada inclou 36 municipis dels quals 20 corresponen a la comarca del Vallès Oriental, 10 a la d'Osona i els 6 restants a la comarca de la Selva, amb la descripció dels nuclis urbans d'Arbúcies, Breda, Gualba, Campins, La Batllòria, Sant Celoni, Sant Esteve i Santa Maria de Palautordera, el Montseny, Sant Antoni i Sant Pere de Vilamajor, Cànoves, la Garriga, el Figaró, Aiguafreda, els Hostalets, Sant Miquel de Balenyà, Seva i Viladrau. Queden a frec els de Tona, Taradell, Espinelves, Corró d'Amunt i l'Ametlla. Aquesta cartografia es pot considerar com una eina de treball per a estudiants de la zona, molt útil per excursionistes i usuaris del parc en general, ja que té la qualitat de les cartografies europees i seria de desitjar que s'editessin més treballs com aquests.

Altres col·laboracions: l'assessorament toponímic de Francesc Gurri; el disseny de la coberta i llegendes, de Claret Serrahima; pel Servei de Parcs, Jesús Gómez; fotografia de la coberta, Konic.

La presentació oficial es va fer el dia 7 de juny de 1994 a la sala d'actes del Centre Excursionista de Catalunya. L'acte fou presidit per Manel Royes, president de la Diputació de Barcelona; Francesc Martos, diputat de l'Àrea d'Acció Territorial i Medi Ambient; Conrad Blanch i Francesc Gurri, president i vice-president respectivament del Centre Excursionista de Catalunya. L'acte aplegà molta gent, des de propietaris fins alcaldes dels municipis del Parc Natural.

Alfons Garcia